

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Ł., w sprawie z powództwa K. J. (1) przeciwko (...) Bankowi Spółdzielczemu w M., o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Mikołowie z dnia 29 lipca 2009 r. (sygn. akt

I Nc 558/09), zaopatrzonego przeciwko powodowi w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 30 maja 2011 r. (sygn. akt I Co 1786/11), oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie nie zostało przez powoda wykazane, a nawet powołane w toku postępowania, żadne zdarzenie mogące na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. skutkować pozbawieniem tytułu wykonawczego wykonalności. Zdaniem Sądu I instancji sporządzenie spisu inwentarza spadku nie stanowi przesłanki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, gdyż nie jest zdarzeniem, na skutek którego zobowiązanie wygasa lub nie może być egzekwowane. Sporządzenie spisu inwentarza spadku nie zmienia też ani zasady odpowiedzialności dłużnika, ani jego wysokości. Powyższe, w ocenie Sądu Rejonowego, uzasadniało również oddalenie złożonego podczas rozprawy w dniu 30 czerwca 2015 r. przez powoda wniosku o zawieszenie postępowania do czasu sporządzenia spisu inwentarza spadku. W ocenie Sądu meriti jeśli powód był niezadowolony

z rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Mikołowie w przedmiocie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko niemu, jako spadkobiercy, winien był zwalczać je w drodze zażalenia, a nie powództwa przeciwegzekucyjnego. Nadto Sąd I instancji wskazał, że niezasadność powództwa w niniejszej sprawie wynika również z faktu, iż powód mógł i może uniknąć odpowiedzialności wynikającej z tytułu egzekucyjnego, który na skutek zdarzeń, które miały miejsce w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w Mikołowie, jest dotknięty wadliwością tego rodzaju, że powinien podlegać wyeliminowaniu z obrotu prawnego. O kosztach postępowania rozpoznawczego Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. uznając powoda jako stronę przegrywającą to postępowanie w całości.

Powyższe rozstrzygnięcie w całości zaskarżył apelacją powód. Skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisów prawa materialnego,

tj. art. 840 § 1 k.p.c. polegające na jego błędnej wykładni. W kontekście tak sformułowanego zarzutu skarżący wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za dotychczasowe instancje. Skarżący sformułował również wniosek ewentualny o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedstawione przez sąd pierwszej instancji wnioski prawne zostały wywiedzione przy zastosowaniu właściwych przepisów prawa oraz w oparciu o należycie ustalony stan faktyczny sprawy. Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził też postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego. Ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie budzi zastrzeżeń sądu drugiej instancji (jak i samego skarżącego), a pisemne motywy wyroku w należyty sposób wskazują na to jaki stan faktyczny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz na jakich dowodach sąd się oparł przy jego ustalaniu. Wnioski końcowe też zostały przedstawione prawidłowo w

powiązaniu ze stanowiskiem stron, obowiązującymi przepisami i ustalonymi faktami. Stąd też Sąd Okręgowy przyjął ustalenia sądu pierwszej instancji za własne, rezygnując z ich ponownego szczegółowego przytaczania. Nadto, nie stwierdzono także uchybień natury procesowej, których zaistnienie sąd drugiej instancji byłby zobligowany brać pod uwagę z urzędu.

Sąd Okręgowy podziela również ocenę prawną dochodzonego pozwem roszczenia dokonaną przez Sąd Rejonowy, zarówno co do przyjętej podstawy prawnej oceny jego zasadności, jak i wyników tej oceny. Sąd Rejonowy słusznie przyjął (dając temu *expressis verbis* w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia), że podstawą prawną oceny zasadności roszczenia objętego pozwem winien być art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Tytuł egzekucyjny w przedmiotowej sprawie stanowi bowiem orzeczenie sądowe – nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Mikołowie z dnia 29 lipca 2009r. (sygn. akt I Nc 558/09) wydany przeciwko zmarłemu spadkodawcy J. J..

Zgodnie z powołanym przepisem dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo to stanowi tzw. powództwo opozycyjne (jedno z powództw przeciwegzekucyjnych) będące prawnym instrumentem merytorycznej obrony dłużnika przed wykonaniem tytułu wykonawczego przy użyciu przymusu państwowego w postaci egzekucji sądowej. Istotą tego powództwa jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu

i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności jednak nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym; ma ono na celu pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie podważenie treści orzeczenia sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Użyty w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zwrot "zdarzenie" uznawany jest zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie jako zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi pozytywne przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego.

Zdarzeniami, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane, są: przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym (art. 117 § 2 k.c.), odroczenie spełnienia świadczenia oraz rozłożenie świadczenia na raty przez wierzyciela. Z kolei do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło, zalicza się: wykonanie zobowiązania (art. 450 k.c.), wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych w następstwie uwzględnienia zarzutu wspólnego dla wszystkich dłużników (art. 375 § 2 k.c.), świadczenie zamiast spełnienia (art. 453 k.c.), niemożliwość świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.), potrącenie (art. 498 k.c.), odnowienie, (art. 506 k.c.), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.).

Z treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. wynika zatem, że ustawodawca miał na myśli wyłącznie zdarzenia o charakterze materialnoprawnym. Chodzi przy tym tylko o te zdarzenia, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego bądź po zamknięciu rozprawy w wypadku orzeczenia sądowego i spowodowały, że przymusowe egzekwowanie obowiązku dłużnika utraciło sens i nie ma już podstaw do dalszego chronienia interesów wierzyciela.

Przytoczenie w pozwie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zdarzeń następuje w formie zarzutów. W nauce pojęcie zarzutów łączy się

z obroną pozwanego w procesie i określa się jako każdy sposób obrony albo jako środek, który bezpośrednio zmierza do celu obrony, tj. do korzystnego dla pozwanego zakończenia procesu przez powołanie się na pewne stany faktyczne lub prawne. W pozwie opartym na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zarzuty stanowią środki zmierzające do obrony

dłużnika, przed tytułem wykonawczym przez pozbawienie w całości lub w części albo ograniczenie jego wykonalności, w których powód-dłużnik może powoływać się na zdarzenie powodujące wygaśnięcie zobowiązania objętego tym tytułem lub niemożność egzekwowania. Zarzuty te należą do kategorii merytorycznych, a nie formalnych, gdyż nie mogą się opierać na przepisach prawa procesowego i na powołaniu braku przesłanek procesowych, lecz atakują podstawę egzekucji przez wykazanie, że zobowiązanie nie istnieje lub (z przyczyn materialnoprawnych) nie może być egzekwowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1996 r., sygn. akt II CKN 7/96, LEX nr 28610).

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy trafnie stwierdził, że w toku postępowania rozpoznawczego skarżący nie wykazał zaistnienia po powstaniu tytułu egzekucyjnego jakiegokolwiek zdarzenia, z którym przepisy prawa materialnego wiązałyby skutek w postaci wygaśnięcia zobowiązania albo niedopuszczalność jego egzekwowania. Wygaśnięciu zobowiązania skarżącego lub niemożności jego egzekwowania konsekwentnie w toku postępowania zaprzeczała strona pozwana.

Przeprowadzona przez Sąd Okręgowy analiza akt przedmiotowej sprawy wskazuje, że skarżący wiąże ograniczenie możliwości egzekwowania wobec niego zobowiązania stwierdzonego tytułem egzekucyjnym z faktem nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w Mikołowie w treści postanowienia z dnia 30 maja 2011 r. (sygn. akt I 1 Co 1786/11) o nadaniu klauzuli wykonalności faktu przyjęcia przez skarżącego spadku po J. J. z dobrodziejstwem inwentarza. Powyższą okoliczność należy jednak rozpatrywać w kategorii zarzutu o charakterze procesowym (a nie zarzutu materialnoprawnego), odnoszącego się do naruszenia przepisu art. 792 k.p.c. poprzez brak zastrzeżenia w klauzuli wykonalności na rzecz skarżącego prawa powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na wynikające z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza ograniczenie jego odpowiedzialności. Ograniczenie odpowiedzialności skarżącego, któremu służyć miałoby sporządzenie spisu inwentarza spadku – jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy – nie stanowi przesłanki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. bowiem nie powoduje (w całości ani w części) wygaśnięcia zobowiązania stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, ani też nie uniemożliwia jego egzekwowania. Gdyby skarżący uregulował jakąś część zobowiązania spadkodawcy wobec pozwanego już po powstaniu tytułu egzekucyjnego (czy też po zamknięciu rozprawy w sprawie zakończonej wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Mikołowie z dnia 29 lipca 2009 r., sygn. akt I Nc 558/09), to okoliczność ta mogłaby (wobec wygaśnięcia części długu) stanowić podstawę do ograniczenia ich odpowiedzialności i pozbawienia w części wykonalności tytułu wykonawczego przy uwzględnieniu art. 1032 i nast. k.c.

Przyznać należy również rację Sądowi Rejonowemu, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy (w kontekście nadania przez Sąd Rejonowy w M. klauzuli wykonalności bez ograniczenia z art. 792 k.p.c.), instrumentem prawnym służącym urzeczywistnieniu ograniczenia odpowiedzialności skarżącego za zobowiązania spadkodawcy powinno być nie powództwo przeciwegzekucyjne o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., lecz zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności w trybie art. 795 § 1 i 2 k.p.c. złożone w terminie tygodniowym od chwili doręczenia przez komornika zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Wobec tego postanowienia skarżący pozostał jednak całkowicie bierny. Tymczasem złożone przez spadkobiercę oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wywołuje skutek prawny w postaci faktycznego ograniczenia jego odpowiedzialności za długi spadkowe spadkodawcy, ale w stosunku do tych wierzycieli, wobec których spadkobierca skutecznie procesowo powołał się na to ograniczenie na etapie postępowania rozpoznawczego lub klauzulowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie I CSK 439/10, LEX nr 960500). Skoro więc skarżący zaniechał zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w Mikołowie z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie I Co 1786/11, to w sprawie niniejszej, w stosunku do pozwanego, nie mógł skutecznie powoływać się na ograniczenie swojej odpowiedzialności, wynikające z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Na zakończenie Sąd Okręgowy wskazuje, że wprawdzie w uchwale z dnia 30 września 1985 r. (sygn. akt III CZP 49/85, LEX nr 3159), na którą powoływał się skarżący w apelacji, Sąd Najwyższy wypowiedział pogląd, iż spadkobierca dłużnika, który - po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności - złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie może skutecznie żądać ograniczenia klauzuli wykonalności do wartości stanu

czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.) bez względu na to, czy dokonano spisu inwentarza, natomiast może on wytoczyć powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., jednak pogląd ten nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, a to z tej przyczyny, że skarżący dysponował zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia (stwierdzającym nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza) jeszcze przed datą wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności na rzecz spadkobierców.

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego orzeczenie Sądu Rejonowego o oddaleniu powództwa, jako niezasadnego, było słuszne.

Mając zatem na względzie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy w Ł., na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sporu zasądzając od powoda K. J. (2) na rzecz pozwanego (...) Banku Spółdzielczego w M. kwotę 600 zł. Na kwotę tę złożyło się jedynie wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej w postępowaniu odwoławczym ustalone w oparciu o § 2 ust 1 i 2 i § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t. ze zm.) w zw. z § 22 i § 23 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804).